

Protokół
z posiedzenia Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej
w dniu 11 września 2024 r.

PROPONOWANY PORZĄDEK POSIEDZENIA:

1. Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku.
2. Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego”.
3. Nielegalne składowiska odpadów niebezpiecznych zagrożeniem dla środowiska naturalnego oraz zdrowia i życia mieszkańców.
4. Informacja o wynikach kontroli NIK.
5. Przyjęcie Planu pracy Komisji.
6. Przyjęcie protokołu z posiedzenia Komisji w dniu 31 maja 2024 r.
7. Przyjęcie protokołu z posiedzenia Komisji w dniu 7 czerwca 2024 r.
8. Sprawy różne.

Ad. 1.

Otwarcie posiedzenia, przyjęcie porządku.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek, otworzył posiedzenie Komisji, przywitał zebranych. Porządek obrad przyjęto jednogłośnie.

Ad. 2.

Opiniowanie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego”.

Dyrektor Departamentu Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych, pani Ewa Owczarek-Nowak, powiedziała, że obowiązek sporządzenia i uchwalenia Programu wynika z przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska. Nie jest to akt prawa miejscowego, więc z jego treści nie można wywodzić bezpośrednich zobowiązań wobec osób i organów, ale ma charakter kierunkowy. Jest to dokument, który skupia w sobie najważniejsze

Anonimizacji w zakresie danych osobowych dokonała Ewa Blondzik, pracownik Kancelarii Sejmiku, na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

założenia aktów rangi wspólnotowej i krajowej oraz wojewódzkich dokumentów strategicznych. Program ochrony środowiska mówi, jaki jest podstawowy cel w danym okresie programowania, finansowania i podstawowe obszary interwencji. Projekt jest w pełni zgodny z wytycznymi z ustawy, pozytywnie zaopiniowany przez Ministra Klimatu i Środowiska, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i przez Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Przeprowadzono także strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko – opracowano prognozę oddziaływania na środowisko. Przeprowadzono także konsultacje społeczne. Wiele wniosków i opinii uwzględniono w ostatecznym dokumencie. Program, który mamy aktualnie, został uchwalony w 2015 roku i od tego czasu zmieniała się polityka ekologiczna państwa, a także przepisy, wytyczne ministerstwa, poza tym w województwie w 2017 przyjęliśmy uchwałę antysmogową – zatem jesteśmy w nowej rzeczywistości. Kolejną sprawą jest adaptacja do zmian klimatu – bardzo trudna dla społeczeństwa, przedsiębiorców i organów administracji. Nie wiemy, co nas czeka, a naukowcy na podstawie modeli przedstawiają sprzeczne scenariusze. Trzeba przygotować się do zmian.

Przedstawiciel wykonawcy, pan /...../, przedstawił prezentację dotyczącą „Programu ochrony środowiska dla województwa śląskiego”.

Wydruk prezentacji stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

Członek Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Beata Kocik, podniosła kwestię efektów takich programów i analizy pod tym kątem Programu z 2015 roku. Zapytała również o selektywną zbiórkę odpadów.

Przedstawiciel wykonawcy, pan /...../, wyraził opinię, że programy dają efekty, czego dowodzi analiza stanu środowiska. Przykładem jest obszar hałasu: zmniejszyła się liczba mieszkańców zagrożonych hałasem, zwłaszcza drogowym. Także w zakresie jakości powietrza czy wód, choć pewne działania to proces, nic nie zadzieje się „tu i teraz”. Poprawę widać, jest to kwestia edukacji ekologicznej. W gospodarce odpadami także widać różnicę – poprzez wdrażanie systemów edukacji ekologicznej; coraz więcej mieszkańców czuje potrzebę selektywnej zbiórki.

Przedstawiciel wykonawcy, pani /...../, dodała, że przygotowano raport z realizacji poprzedniego Programu i na przykład na przestrzeni lat 2017 – 2020 masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie zwiększyła się prawie dwukrotnie.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek, wobec braku dalszych pytań i uwag poddał projekt uchwały pod głosowanie:

(ZA – 6, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

Ad. 3.

Nielegalne składowiska odpadów niebezpiecznych zagrożeniem dla środowiska naturalnego oraz zdrowia i życia mieszkańców.

Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych, pan Łukasz Rychlewski, powiedział, że od zeszłego roku obserwuje się natężenie podejmowania tego tematu przez różne gremia. Stanowiska w tej sprawie były przyjmowane w całej Polsce. Gospodarka odpadami regulowana jest w ustawie o odpadach i aktach wykonawczych. Za gospodarkę odpadami odpowiedzialny jest ich wytwórca – to jest podstawowy przepis prawny. Artykuł 26a ustawy o odpadach mówi zaś o tym, że w przypadku niewłaściwej gospodarki odpadami dalsze działania, odpowiedzialność za właściwe zagospodarowanie odpadów przejmuje samorząd lokalny. Jest to jeden z najważniejszych problemów podejmowanych we wspomnianych stanowiskach: efekty działalności przestępczej muszą być usunięte przez samorządy (kontekst finansowy). Nie trzeba dyskutować o tym, jak groźne jest miejsce nagromadzenia odpadów niebezpiecznych, z tego wszyscy zdają sobie sprawę. Apele do władz szczebla centralnego dotyczą tego, aby zintensyfikować prace, które mogłyby wspomóc likwidację już istniejących zagrożeń i jednocześnie wzmocnić przepisy dotyczące zapobiegania przestępczym działaniom w przyszłości. Skala problemu w naszym województwie i w całym kraju jest duża, w mediach pojawia się dużo informacji, niektóre dane jednak są objęte ochroną.

W 2018 roku dokonano rewizji przepisów związanych z gospodarką odpadami, tak aby była nad nią większa kontrola. Przedsiębiorcy, którzy chcą dzisiaj prowadzić działalność związaną z odpadami i magazynują odpady, muszą ustanowić tzw. zabezpieczenie roszczeń w formie gotówki, gwarancji, polisy ubezpieczeniowej. Jest to uregulowanie w sferze legalnej gospodarki odpadami, restrykcyjne w stosunku do przedsiębiorców, którzy decydują się na taką działalność. Z kolei nielegalnie działają przedsiębiorcy, którzy nigdy nie uzyskali żadnego pozwolenia i o nie się nie starali. Oni nie ponoszą kosztów, a koszty ich działalności ponoszą samorządy – stąd te apele związane z kwestią finansowania.

Zgodnie z przepisami, jeśli marszałek województwa wykonuje zadania związane z gospodarką odpadami, wydając decyzje administracyjne czy pozwolenia zintegrowane, to wykonuje je w ramach zadań zleconych z administracji rządowej, dlatego po poniesieniu kosztów lub na oszacowane koszty samorząd województwa powinien otrzymać środki ze szczebla rządowego – od wojewody. Taka gwarancja jest w przepisach. Natomiast dla gmin i powiatów takich środków nie ma – gospodarka odpadami jest w tym wypadku w zadaniach własnych samorządów i nie mogą one liczyć na tego typu wsparcie. Są dostępne inne środki,

Anonimizacji w zakresie danych osobowych dokonała Ewa Blondzik, pracownik Kancelarii Sejmiku, na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

ale obecnie głównie w trybie pożyczkowym i wielu samorządów nie stać na to, aby pożyczkę zaciągnąć. Problemy są też na poziomie organizacyjnym – który organ powinien odpady faktycznie usunąć. Wydatkowanie środków przez niewłaściwy organ prowadzi do dyscypliny finansów publicznych. Do tego dochodzą postępowania karne, które trwają bardzo długo.

Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach, pani Agata Bucko-Serafin, przedstawiła prezentację dotyczącą doświadczeń Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska związane z problemem porzucania odpadów oraz likwidacją nielegalnych składowisk odpadów.

Wydruk prezentacji stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek, zapytał o kwestię finansowania likwidacji nielegalnych składowisk. Zauważył także problem z kwestiami przetargów.

Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach, pani Agata Bucko-Serafin, wyraziła opinię, że jedynym realnym sposobem finansowania byłoby stworzenie jakiejś rezerwy, funduszu – kwoty w budżecie państwa przeznaczonej na ten cel.

Prokurator z Prokuratury Okręgowej w Katowicach, pan Piotr Wszelaki, powiedział, że na obszarze Prokuratury Okręgowej w Katowicach na dzień 31 sierpnia toczyło się 7 postępowań, których przedmiotem są nielegalne składowiska – w jednym z nich przedstawiono zarzut trzem osobom. O skuteczności świadczy wydanie przez sąd wyroku – tak rozumiana skuteczność nie jest wysoka i jest stała od około 10 lat. Wynika to z wielu czynników – postępowania w tym przedmiocie są bardzo trudne dowodowo, ponieważ ta przestępczość ewoluuje i coraz lepiej się organizuje (całe zorganizowane grupy znalazły sposób na zarabianie dużych pieniędzy, dbają o zacieranie śladów). W województwie śląskim jest sporo terenów przemysłowych w centrach miast, do których jest łatwy dostęp i które niejednokrotnie mają nieuregulowane stosunki własnościowe, i na takich terenach te nielegalne składowiska są tworzone. Grupy wchodzą w posiadanie terenu na podstawie umowy na tzw. „słupa” – w chwili ujawnienia składowiska próżno szukać kogoś odpowiedzialnego za to, co na tym miejscu zostało złożone. Prowadzone są żmudne czynności, przez różne służby, na różnych poziomach, żeby dojść do prawdy. Tego rodzaju postępowania prowadzone są na szczeblu Prokuratury Regionalnej i tam te efekty już są widoczne. Bardzo pozytywnie jest oceniana przez prokuratorów współpraca z WIOŚ w zakresie fachowej wiedzy. Wzajemne uzupełnianie się przynosi efekty. To jest jedna z takich kategorii spraw, gdzie współpraca interdyscyplinarna jest bardzo pożądana.

Anonimizacji w zakresie danych osobowych dokonała Ewa Blondzik, pracownik Kancelarii Sejmiku, na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Członek Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pani Beata Kocik, wspomniała o odpowiedzialności osób prywatnych, które użyczają na podstawie umowy swojego terenu, nie wiedząc, co na nim będzie.

Prokurator z Prokuratury Okręgowej w Katowicach, pan Piotr Wszelaki, wyjaśnił, że wszystko zależy od okoliczności danej sprawy, konieczny jest wystarczający materiał dowodowy, który pozwoli takiej osobie przypisać jakąś winę lub udział w przestępstwie. Taka osoba może odpowiadać lub nie, w zależności od tego, jaki był faktyczny udział i świadomość tej osoby.

Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach, pani Agata Bucko-Serafin, zwróciła uwagę na rozróżnienie postępowania karnego (prokuratura) od administracyjnego (WIOŚ). Były próby obciążenia administracyjnie obowiązkiem usunięcia odpadów właścicieli terenu, ale jest to trudne.

Wójt Gminy Mykanów, pan Dariusz Pomada, powiedział, że w gminie Mykanów problem to 4500 ton odpadów zgromadzonych w dwóch miejscach. Przyjechała firma, obiecała płacić rolnikowi za użyczenie pustego kurnika (nie prowadzono już hodowli). Kurnik wypełniono po brzegi materiałami rzekomo do produkcji. Po kilku miesiącach właściciel kurnika przestał otrzymywać zapłatę, zgłosił do gminy i na policję, stwierdzono, że to odpady niebezpieczne. Wydano mu nakaz usunięcia – jako właścicielowi terenu. Rolnik przedstawił umowę, jak się okazało sporządzoną „na słupa”, który jak dotąd jest nieuchwytny i nic się w sprawie nie dzieje. W drugim miejscu podupadła firma produkcyjna kupiła budynek z dużym placem. Właściciel w tej chwili przebywa w więzieniu, a odpady sprowadził z innego składowiska, jak się okazało, z Częstochowy. Cała procedura jest zamknięta, gmina jest gotowa do usunięcia. Są to odpady bardzo niebezpieczne, zagrażają ujęciom wody dla Częstochowy. Według ekspertyzy wodociągów zanieczyszczenie podziemnego zbiornika w przypadku pożaru odpadów nastąpiłoby w ciągu dwóch tygodni. „Ja” powinienem to usunąć, ale pytam: za co? Koszt usunięcia to około 40 milionów – teraz, a za chwilę – parę miliardów złotych, żeby dostarczyć wodę dla 300 tysięcy mieszkańców (cała Częstochowa oraz 10 gmin wokół). Problem można załatwić za 40 milionów, proszę o to od 2018 roku. Moja gmina nie jest w stanie tego sfinansować, RIO nie pozwoli mi wziąć na to kredytu. Takich składowisk jest dużo, trzeba utworzyć listę według stopnia zagrożenia.

Wójt Gminy Gorzyce, pan Daniel Jakubczyk, powiedział, że skala problemu w Gorzycach jest nieporównywalnie mniejsza, ale jest to klasyczny przypadek: udostępnienie nieruchomości firmom – słupom. Należałoby rozważyć możliwość solidarnej odpowiedzialności podmiotów prowadzących działalność gospodarczą i udostępniających

Anonimizacji w zakresie danych osobowych dokonała Ewa Blondzik, pracownik Kancelarii Sejmiku, na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

teren innemu podmiotowi. Część osób zostało już zatrzymanych, ale problem odpadów leży teraz po stronie samorządu. My mamy 500 ton, to jest wydatek około 4 milionów złotych. Powołaliśmy biegłych, żeby to oszacować. Część odpadów to odpady niebezpieczne. Kończymy postępowania, wszystkie decyzje pierwszej instancji zostały podtrzymane w drugiej instancji; korzystaliśmy też z pomocy zewnętrznej kancelarii specjalizującej się w tego typu sprawach, bo pracownicy niewielkich urzędów gmin nie posiadają aż takiej wiedzy. Jest to kwestia ustalenia stron postępowania, zgromadzenia materiału dowodowego na najwyższym poziomie staranności. Postępowania trwały 4-5 lat. Niestety z obiektywnych przyczyn nie można wykonać decyzji, bo nie posiadamy takich środków finansowych. Jej wykonanie to konieczność rezygnacji z realizacji innych zadań, np. w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej, rozbudowy kanalizacji itp.

W tej chwili środki można pozyskać na zasadzie pożyczki, co przełoży się na wskaźniki jednostki, i przypuszczalnie opinie RIO byłyby negatywne. Proszę o sygnał ze strony samorządu województwa, że wymaga to finansowania na zasadzie zadań zleconych – żebyśmy mogli oszacowywać koszty związane z likwidacją składowisk i zgłaszać przed planowaniem budżetu na kolejny rok (bo należy pamiętać o procedurze zamówień publicznych).

Wójt Gminy Gorzyce, pan Daniel Jakubczyk, wspomniał o projekcie zmiany ustawy – przeznaczenie kwoty w budżecie jednorocznym to założenia nie do zrealizowania. Jeśli składamy wniosek na początku roku, rozpatrzenie marzec – kwiecień, przy takich kwotach pełna procedura unijna to dwa miesiące bez odwołań, a przecież one będą, bo kwota jest duża, więc firmy będą o to się „bić” – zostaje pół roku na wywiezienie, a już rozmawiałem z jedną firmą: nie są w stanie tego spalić, przerobić takich ilości, bo takie odpady to strumień dodatkowy, firmy cały czas spalają odpady niebezpieczne, szpitalne na bieżąco. Finansowanie należałoby wydłużyć na przykład na dwa lata, bo nawet, jeśli dostaniemy te pieniądze, nie będziemy w stanie tego zrealizować fizycznie.

Wójt Gminy Gorzyce, pan Daniel Jakubczyk, dodał, że należałoby przemyśleć uproszczenie zasad. Dopiero przy skażeniu gleby można skorzystać z prostszego sposobu, nie można tak przeciwdziałać czy zmniejszać skutków. Jeśli dojdzie do usunięcia odpadów na koszt gminy, podatnika, to jako gmina złożymy też pozwy cywilne w stosunku do właściciela czy użytkownika wieczystego terenu, który został udostępniony.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek, zaproponował przygotowanie przez Komisję projektu uchwały Sejmiku – stanowiska w tej sprawie.

Anonimizacji w zakresie danych osobowych dokonała Ewa Blondzik, pracownik Kancelarii Sejmiku, na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach, pani Agata Bucko-Serafin, zwróciła uwagę, że w tym momencie najważniejszą sprawą są pieniądze i sfinansowanie tego, co stało się w przeszłości, natomiast co do zmiany przepisów, to większość tych spraw to pokłosie starych przepisów, które zostały zmienione. W zakresie zaostrzenia przepisów, podniesienia kar, zrobiono już wiele.

Dyrektor Departamentu Ochrony Środowiska, Ekologii i Opłat Środowiskowych, pani Ewa Owczarek-Nowak, podkreśliła, że pieniądze to nie wszystko. Departament boryka się z „posprzątaniem” po „przestępcy odpadowym” w Katowicach-Szopienicach. Zabezpieczono środki w budżecie województwa z zastrzeżeniem, że będziemy ich dochodzić od wojewody, bo są to zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. Natomiast jest cała procedura, przez jaką trzeba przebrnąć przy wykonaniu zastępczym. Cofnięcie decyzji, odwołanie, druga instancja; wezwania do usunięcia, grzywny... Przepisy o egzekucji w administracji są dobre, jeżeli mamy coś, co może czekać i nie zaszkodzi środowisku. Natomiast jeżeli mamy odpady niezabezpieczone i istnieje realne zagrożenie dla środowiska gruntowo-wodnego, to pozbycie się zanieczyszczeń jest praktycznie niemożliwe. Mówiąc o zmianie przepisów mamy na myśli nie tyle przepisy o nadzorze i karach, ale sytuacje, gdzie jest kryzys – aby postępować adekwatnie do tego kryzysu. Prawo zamówień publicznych też nie pomaga – był duży kłopot z odpowiednim przygotowaniem dokumentów przetargowych, mimo posiadania ekspertyzy. Decyzję cofnęliśmy w 2014 roku, a posprzątane będzie w 2025. Należy udroźnić pewne procedury, ułatwić pewne zadania, żeby nie stały na przeszkodzie wydaniu środków na taki cel.

/Członkowie Komisji po krótkiej dyskusji dotyczącej poprawek jednogłośnie zgodzili się na przygotowanie projektu uchwały./

Ad. 4.

Informacja o wynikach kontroli NIK.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek, poinformował, że materiał został przesłany wszystkim członkom Komisji.

Ad. 5.

Przyjęcie Planu pracy Komisji.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek, zaproponował omówienie i przyjęcie planu pracy na kolejnym posiedzeniu Komisji.

Anonimizacji w zakresie danych osobowych dokonała Ewa Blondzik, pracownik Kancelarii Sejmiku, na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Ad. 6.

Przyjęcie protokołu z posiedzenia Komisji w dniu 31 maja 2024 r.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek,

wobec braku uwag poddał projekt protokołu pod głosowanie:

(ZA – 4, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 1).

Ad. 7.

Przyjęcie protokołu z posiedzenia Komisji w dniu 7 czerwca 2024 r.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek,

wobec braku uwag poddał projekt protokołu pod głosowanie:

(ZA – 5, PRZECIW – 0, WSTRZYMAŁ SIĘ – 0).

Ad. 8.

Sprawy różne.

Przewodniczący Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej, pan Bronisław Karasek,

wspomniał o konferencji „Unia Europejska dla środowiska”, zachęcił do udziału (19 września).

W związku z wyczerpaniem porządku obrad Przewodniczący zamknął posiedzenie Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Bronisław Karasek

Przewodniczący
Komisji Środowiska i Gospodarki Wodnej

Protokół sporządziła
Ewa Blondzik